

Børns seksuelle udvikling

Viden baseret på
Anna Louise Stevnhøj

1980 skrev: WHO
verdenssundhedsorganisationen

Alle børn har ret til en
seksualitet og til muligheden for
en fordomsfri opdragelse, og
masturbation og seksuel leg er
sunde og normale aktiviteter

Historisk set!

- For 100 år siden: Troede vi – også lægerne – fuldt og fast på, at onani kunne gøre børn sindssyge, døve, blinde, få dem til at vokse forkert mv.
- 1970 – 1980: Ungdomsoprør, kvindefrigørelse, p-piller, fri abort, ællebællebollebøger, seksualundervisning i skolen, bare bryster på legepladsen.
- 1980 - 90: AIDS og opmærksomhed omkring seksuelle overgreb mod børn.
- 2011: Porno på pc'en og forbud mod små drenge i omklædningsrum
- 2014: Teenager tager bad i undertøj efter gymnastikundervisning

Barnlig Seksualitet

- Mere sanselig end seksuel
- Mere sanselig end genital
- Behagelige og pirrende fornemmelser. . . .
- Nysgerrighed, udforskning, opdagelser. . .

Medfødt og i udvikling

- Barnets seksualitet er medfødt.
- Det enkeltes barns seksualitet udvikler sig afhængigt af det miljø barnet vokser op i.
- Faktorer: personlighed, erfaringer, kærlighed, kropslighed, tryghed, tillid og sanselighed, med omsorgspersoner.
- Berøring, nærvær og kontakt er grundlæggende for trivsel, udvikling og kontakt. Vugget, aet, holdt, set, strøget, lugtet på, kildret, nusset. . .

Babyen og Tumlingen 0-2år

- Kan vise tegn på seksuel opstemthed.
- Drengene får rejsning.
- Piger producerer fugt i skeden.
- Glæder sig typisk over at være nøgne.
- Glæder sig over at røre ved eller blive berørt på kønsorganerne.
- Kender ikke blufærdighed.
- Er nysgerrige i forhold til andre kroppe.

Ja og Nej - følelser

- Børn skal støttes i at have Ja og Nej følelser fra de er små.
- Kender barnet sine grænser, og kan sige ja og nej, vil det være lettere at mærke, lyst til og ikke lyst til.
- Forældre er gode rollemodeller ved at forholde sig til egne grænser.
- Børn behøver ikke en forklaring, det er godt at vise der er områder jeg (voksen) vil have for mig selv. Dette styrker barnet i at selv kunne mærke og sige til og fra.
- At forbyde de "frække" lege, hjælper ikke barnet at mærke sine grænser.

Børnehavebarnet 3-6år.

- Kan i perioder være optaget af at onanere
- Undersøger sine egne kønsorganer
- Interesserer sig for kønsidentitet: pige eller dreng, ligesom mor og far.
- Viser sig gerne frem nøgen for jævnaldrende.
- Deltager gerne i leg med jævnaldrende, kigger på hinanden og undersøger hinanden uden tøj på.
- Kreerer lege med jævnaldrende, hvor numser og kønsorganer spiller en rolle, som doktorlege og mor-far-børn-lege, hvor de "voksne" skal bolle ved at ligge ovenpå hinanden
- Har perioder hvor frække ord og snak om prut og lort er spændende.
- Bliver ofte fra fireårs alderen mere bevidste om, at numse-doktor-lege er lidt voksen forbudt område, og at det er noget man leger hemmeligt.

Børnehavebarnet 3-6år.

- Lær barnet, at det altid er tilladt at spørge.
- Giv enkle og letforståelige svar, der passer til barnets alder, og læs gode bøger sammen med barnet.
- Respekter til enhver tid barnets grænser for berøring og privatliv, så lærer det også at respektere andres og at sige fra, hvis nogen prøver at få det til noget, det ikke vil.

Børn 0-6år.

- Børn kan finde på at undersøge egne og andres kønsorganer og numser med fingrer.
- De kan finde på at putte ting ind i sig selv eller hinanden.
- Perler, pinde, legetøj. . . .
- Det er en god idé at lære børn at det ikke er en god idé at putte noget ind i hinanden i det hele taget. Næse, mund, øre, numse. . . .
- Hvis børnene synes det er sjovt er der ikke noget forkert eller afvigende i det.

6-10 År almindelig seksuel adfærd

- At være levende interesseret i sex, forplantning etc.
- At elsker frække ord – især drenge.
- At lege kysse - pille - lege med begge køn.
- At ”blotte sig” i leg for at ”vise sig/være sej”.
- At onanere – men i enrum- måske to børn sammen.
- At klæde sig ud som det modsatte køn.
- At blive meget blufærdig i forhold til for eksempel toiletbesøg eller badning.

Vær opmærksom på

- Børn *må ikke* sutte eller slikke på hinandens kønsorganer, da det kan opleves grænseoverskridende. Dette er ikke typisk adfærd, men enkelte vældigt kreative børn kan finde på at eksperimentere.
- Børn må ikke lege numselege med børn, der er meget yngre end dem selv i dagtilbuddet. De kan til gengæld godt finde på at lege denne type leg med søskende.

Hvad skal børnene vide – og hvornår?

- Mindre børn skal ikke stopfodres med seksualundervisning – men introducer fx emnet via gode højt-læsningsbøger.
- Børn skal opleve, at det er ok at spørge om seksualitet hjemme og i dagtilbuddet. De skal dog ikke indvies i detaljer om fars og mors sexliv – de har nemlig brug for, man skiller barne- og voksenverdenen ad.
- Hvordan man fortæller, afhænger af ens egen familiekultur – der er ikke nogen facitliste. Men vær så ærlige som I kan være.

Fra skolealderen

- Fra skolealderen bliver børnene mere tilbøjelige til at skjule de seksuelle aktiviteter
- Børn udlever de seksuelle lege med nogen, de typisk kender godt som nære venner, pårørende eller fætre/kusiner
- Fylder ikke meget i barnets liv

Den naturlige adfærd alle aldre frem til puberteten

- Nysgerrighed
- Jævnbyrdighed – ofte venner
- Frivilligt og gensidigt
- Spontan legende adfærd – og ingen angst, vrede, skam
- Adfærden mindskes, når de voksne opdager det

Puberteten!

- Forskellen på barnlig og voksen seksualitet er først og fremmest, at den barnlige er ubevidst.
- Den består af følelser og fornemmelser, som ikke *hænger sammen* for barnet.
- Det kilder i maven og i kroppen og er lystfuldt - men barnet tænker ikke på det som noget seksuelt - **erkendelsen kommer normalt først i løbet af præpuberteten.**
- I puberteten omkring ca.10-12-14 år bliver kønshormonerne vækket, barnets seksualitet udvikler sig og bliver til en voksenseksualitet.

Støtte i puberteten

- Hvalpefedt
- Fedtet, uren hud, bumser
- Svedlugt
- Ømme bryster
- Sædafgang
- Stemmen knækker
- Menstruation

Snak om sex med børnene

- Det er forældrenes ansvar at barnet får relevant viden.
- Børn har behov for vejledning omkring værdier og følelser
- Du må gerne vise dine holdninger omkring seksualitet.

- Udviklingen af barnets skelneevnen
- **lyst og ulyst**
- **frivillighed og tvang**
- **aktiv og passiv**
- **gode og dårlige hemmeligheder.**

- I præpuberteten kan børnene have svært at se forældrenes som seksuelle væsener, det kan opleves som grænseoverskridende hvis forældre taler om egen seksualitet.

Tøj

- Børn i alderen op til puberteten, ikke klar over at "sexet" tøj og sminke sender seksuelle signaler.
- Når de pynter sig og sminker sig, er det leg, efterligning, af ældre rollemodeller, og en måde at finde kønsidentitet på.
- Voksne bør vejlede barnet, omkring disse signaler, deres alder, hvad de udstråler.

Seksualiseret sprog og mobning

- Ord skaber holdninger og handlinger
- Mobning er ikke i orden
- Børn skal få hjælp, til at vide hvad de siger
- Undersøg, hvordan det er at få at vide de er: luder, bøsse, "flata", ...
- Det kan have stor betydning for præpubertetsbørn der er tvivl om deres identitet

Foto og nye medier

- Det er ikke usædvanligt at børn og unge fotograferer eller filmer hinanden.
- Det er en god idé at tale med børnene om risikoen for at billedmaterialet kan blive spredt.
- Dette kan i værste fald være dybt krænkende, og så usundt at det kan sætte dybe spår, omkring skam, udstillethed, krænkelser der fører til depression, isolation, etc.

Tommelfingerregler for seksuelle lege

- De børn der deltager er ligeværdige i alder, status, og intellekt og er typisk venner, der leger sammen i øvrigt.
- Legen er frivillig for alle parter, alle bidrager til legens "design" og forløb.
- Legen foregår i en glad, spontan og nysgerrig atmosfære.
- Børnene kan godt være diskrete omkring legen i forhold til de voksne, men de bliver ikke overvældende, angstede eller vrede, hvis en voksen byder ind i legen.

Når det går galt – hvorfor

- Børn må naturligvis aldrig tvinge eller presse hinanden til noget med numser, tissekoner etc. – lige som de ikke må presse hinanden generelt.
- Men husk at skelne mellem ”overgreb” og ”leg der gik skævt”. Der kan i alle relationer mellem børn opstå magtanvendelse, mobning og manipulation. Det kan også ske, når det gælder seksuelle lege. Skal vurderes fra sag til sag – og tages alvorligt!

Mulige årsager til atypisk adfærd

- **Seksuel forvirring** – set eller hørt noget. . .
- **Seksfikseret hjemmemiljø** – indblik i voksen sex. .
- **Følelsesmæssige problemer i hjemmet** – omsorgssvigt, vold, overgreb, forældre der spejler ”umarkeret”..
- **Seksuelle grænseoverskridelser** – grænse overskridelser, involveret i voksenseksualitet, trauma, incest. . . .
- Børn må ikke udsættes for voksen seksualitet, kan skabe en voldsom forvirring.
- Børn bearbejder typisk, det uforståelig, ved at ”lege det ud”, eller gentage de handlinger de været vidne til, med andre børn eller voksne.

Erfaring viser. . . .

- At porno kan få drenge i pubertetsalderen til at tro, at piger ikke kan lide sex (fordi piger ikke er så interesseret i porno)
- At porno kan få nogle unge til at tro, at analsex og gruppesex er langt mere udbredt, end det er
- At porno får en del unge til at synes, at deres eget kønsorgan er forkerte – penis, skamlæber, bryster
- At porno kan inspirere børn/unge der i forvejen er belastede af andre problemer, til at fantasere om voldelig sex eller lignende
- At børn og unge kan opleve afhængighed af porno, som hæmmer deres sociale og følelsesmæssige udvikling